

Handläggare
Lagerkvist MonikaDatum
2014-06-11Diarienummer
KSN-2014-0127

Kommunstyrelsen

Kommunens ansvar gentemot socialt utsatta

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att erbjuda tillfälliga boendeplatser i samverkan med ideell sektor under perioden 15 oktober 2014 till 15 april 2015 för 40 socialt utsatta,

att uppdra till nämnden för hälsa och omsorg att i samråd med utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden inbjuda ideell sektor för att i samarbete utforma och klargöra ansvaret för driften av akuta boenden samt ett dagcenter med arbetsmarknadsinriktning,

att uppdra till nämnden för hälsa och omsorg att följa upp åtgärderna och redovisa resultat och erfarenheter för kommunstyrelsen, samt

att uppdra till socialnämnden för barn och unga att teckna avtal gällande familjecentrerat arbete för barn och familjer som är hemlösa,

att uppdra till socialnämnden för barn och unga att följa upp åtgärderna och redovisa resultat och erfarenheter för kommunstyrelsen.

att uppdra till utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att ansöka om medel ur Europeiska socialfonden för kommunens framtida insatser på området,

att för åtgärderna under år 2014 reservera 1 200 000 kr ur kommunstyrelsens medel för samverkanslösningar, fördelat med 600 000 kr för boende och 600 000 kr för dagcenter, samt

att för åtgärderna under år 2015 uppdra till kommunledningskontoret att i arbetet med revidering av IVE 2015-18 räkna med 1 200 000 kronor för boende och dagcenter

Ärendet

Kommunstyrelsen beviljade den 5 februari 2014 medel till Stadsmissionen och Livets Ords Hjälp till behövande att driva akuta boenden för socialt utsatta EU-medborgare under februari och mars månad.

Samtidigt fick kommunledningskontoret i uppdrag att tillsammans med berörda kontor utreda och belysa kommunens ansvar för såväl information som tillfälliga hjälpinsatser gentemot denna målgrupp. Utredningen ska utgöra ett underlag för beslut om eventuellt kommande insatser. Ärendet återges i **bilaga 1**.

Kommunledningskontoret har utrett frågan tillsammans med Kontoret för hälsa, vård och omsorg och Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad. I detta ärende redovisas utredningen och förslag till beslut

Föredragning

Behovet

De akuta boendena på Ribbingebäck och Torkelsgatan har varit fullbelagda sedan slutet av februari. De första veckorna vände sig Torkelsgatan enbart till barnfamiljer och under den perioden var det en familj som bodde där.

Under perioden har två barnfamiljer bott på Torkelsgatan. Rykten om att fler barnfamiljer skulle komma under mars månad har inte blivit verklighet eller så har familjerna inte sökt sig till de akuta boenden eller Mikaelsgården för stöd. Livets ords Hjälp till behövande öppnade i Ribbingebäck med 15 platser men har under hand utökat antalet platser till cirka 25. Korskyrkan har på egen hand öppnat ett härbärke med åtta platser under samma period. Totalt har det således funnits 53 platser för övernattnig.

Enligt Stadsmissionen i Uppsala finns fler utsatta EU-medborgare än de som vänder sig till Mikaelsgården och de akuta boendena. Antalet förändras också över tid när familjer åker hem eller nya kommer hit. Det är således svårt att uppskatta det totala antalet EU-medborgare som har behov av stöd. Även om samtal med Rumänien hålls på nationell och EU-nivå finns inget som tyder på en snabb förbättring av här aktuell målgrupps livssituation i hemlandet. Behovet lär kvarstå och i Stockholm så väl som i Göteborg är tendensen ökat behov och troligtvis kommer det att bli så också i Uppsala.

De EU-medborgare som sökt sig till de akuta boendena har i stort rört sig om personer från Rumänien. De är ofta här i större familjekonstellationer och de är måna om att vara tillsammans och hålla ihop. Lägenheterna har därför inte varit optimala då nattplatserna har skilt familjemedlemmar åt. Enligt såväl Stadsmissionen som Hjälp till behövande är de allra flesta mycket tacksamma för det stöd de fått och vittnar om att de är nöjda med enkla sovplatser bara de får vara tillsammans. Många vill åka hem så fort de fått ihop tillräckligt med pengar men det finns också unga personer som önskar stanna och etablera sig i Sverige. Med vinterns erfarenheter vet vi att många har dålig hälsa och saknar utbildning eller språkkunskaper i svenska och/eller engelska samt att flera är analfabeter.

Denna vinters erfarenheter och aktiviteter har främst rört romer från Rumänien. Det är dock viktigt att ta i beaktande att gruppen kan komma att förändras eller utökas av socialt utsatta eller arbetslösa från andra länder samt tredjelandsmedborgare, det vill säga personer födda utanför EU men med permanent uppehållstillstånd i något EU-land. Så har utvecklingen sett ut i såväl Göteborg som Stockholm.

Kommunens juridiska/formella ansvar

Kommuner och landsting får själva ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller deras medlemmar och som inte skall handhas enbart av staten, annan kommun, annat landsting eller någon annan.

Ett kommunalt beslut måste vara knutet till kommunens område eller dess invånare för att det ska anses lagligt.

Enligt kommunallagen (SFS 1991:900) är en person medlem i kommunen om han eller hon är folkbokförd här, äger fast egendom i kommunen eller ska betala kommunalskatt här. Lagen säger också att kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Den aktuella målgruppen är inte medlemmar i vår kommun i kommunalrättsligt hänseende.

Av 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453), SoL, framgår att varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Enligt 2 a kap. 1 § SoL är det den kommun där den enskilde vistas som ansvarar för stöd och hjälp, om det inte står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild. Om så är fallet är vistelkommunens ansvar begränsat till akuta situationer. När den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver.

EU-medborgare har rätt att vistas i Sverige i tre månader. Det innebär dock inte att de är att anse som bosatta här. Personens hemland är i detta avseende att likställa med ”annan kommun”.

Under vissa förutsättningar har EU-medborgare också möjlighet att stanna längre än tre månader, exempelvis om denne/a är anställd eller egenföretagare, är arbetssökande med verklig möjlighet att få en anställning men då behöver personen ha försörjning under tiden exempelvis genom arbetslöshetsersättning från hemlandet. En kommun måste alltid ta ställning till såväl frågan om personens egentliga bo- och hemvist som frågan om uppehållsrätt då en bedömning görs av rätten till insatser eller bistånd enligt socialtjänstlagen.

Erfarenheter och omvärldsbevakning

Mikaelsgården i Uppsala drivs av Stadsmissionen och är en dagverksamhet för människor i utsatthet. Sedan något år har EU-medborgare börjat söka sig dit och i år rör det sig om ett 80-tal personer som besöker Mikaelsgården dagligen. Det serveras frukost och lunch och EU-

medborgarna tillhandahålls också hygienartiklar, kläder, skor och blöjor. Lunch serveras utifrån de livsmedel Mikaelsgården fått till skänks och kan därför inte garanteras. Besökarna har möjlighet att tvätta sina kläder och duscha och det finns också en dator de får använda.

Crossroads i Stockholm är ett ESF-projekt och drivs av Stockholm Stadsmission under perioden 1 mars 2011 till och med 31 december 2014. Med att finansiera verksamheten är också Stockholms stad genom verksamhetsstöd, Frälsningsarmén och Arbetsförmedlingen. De erbjuder samhällsinformation på eget språk, individuell rådgivning och handlingsplan, volontärledda kurser, översättningar, länkning till myndigheter, basbehov och nätverkskapande aktiviteter. Projektets målsättning är att utforma en arbetsmodell som förhindrar social och ekonomisk utestängning av EU- och tredjelandsmedborgare i Stockholm.

Under 2013 hade de mer än 30 000 besök av 3 300 individer och sedan starten har de haft besök av mer än 7 000 olika individer. Från att de från början haft en majoritet av EU-medborgare är numera över 60 procent av besökarna så kallade tredjelandsmedborgare. Crossroads erfarenheter är bland annat att de flesta är arbetssökande och få har psykisk ohälsa eller drogproblematik. Utifrån den erfarenhet de skaffade sig upplevde personalen att två år var för kort projekttid. Därför sökte de och fick förlängning. Tilläggas kan att Crossroads inte erbjuder verksamhet för barn och de får heller inte vistas i lokalerna. Crossroads är dock medvetna om att det finns barn och står idag inför diskussioner om hur de kan agera kring detta.

Utöver Crossroads finns härberget Vinternatt med 32 platser.

Crossroads Göteborg är en del av ett projekt under perioden 15 november 2013 till 15 april 2014. De erbjuder information om EU-medborgares rättigheter, skyldigheter och möjligheter i Sverige. De hjälper exempelvis till vid kontakt med konsulat, arbetsförmedlingen, socialtjänsten. Andra uppgifter de utför är att hjälpa till att skriva CV för de arbetssökande eller utbilda i svenska språket. Göteborgs stad har beviljat ett bidrag till ett samverkansprojekt, Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) mellan Stadsmissionen och andra frivilligorganisationer som ansvarar för olika delar av stöd till målgruppen. Kostnaderna för partnerskapet och för vinterns insatser uppgår till högst 4 000 000 kronor för Göteborgs stads del. Andelen tredjelandsmedborgare ökar även här och 52 procent av besökarna utgörs av rumäner.

Övernattningsplatser erbjuds hos Bräcke Diakoni som kan ta emot 20-25 personer per natt. Barnfamiljer kan också beredas plats men detta sker efter bedömning av socialjouren. Frälsningsarmén driver en dagcentral och den är öppen 7 dagar i veckan. Den kan ta emot 30-60 personer per dag. De erbjuds kaffe, smörgåsar och lunch till lågt pris, duschmöjligheter samt tillgång till tvättmaskin.

Utöver detta finns i Göteborg även en öppen förskola sedan april 2013. Förskolan drivs av olika frikyrkor i samarbete och med ekonomiskt stöd av Göteborgs stad. De riktar sig främst till romer från Rumänien och ca 15 barn kommer varje dag.

I Linköping har kommunstyrelsen tecknat en överenskommelse med Linköpings stadsmission om finansiering av bland annat natthärbärge för EU-migranter. Stödet till stadsmissionen för detta under perioden januari till juni 2014 uppgår till 1 100 000 kronor. Utöver övernattningsplatser finns rådgivning och matservering. Ett Crossroads har de sedan 2013 där EU-medborgare får hjälp med vägledning och råd om hur svenska samhället fungerar, tex hur man får hjälp med sjukvård, att söka arbete, försörjning och boende med mera. De bjuder på mat och fika och besökarna kan få hjälp med kläder, dusch, hygienartiklar etcetera. De har öppet i två timmar en kväll i veckan.

I Umeå, Norrköping, Mora, Örebro och Eskilstuna finns utsatta EU-medborgare men några insatser från kommunens sida, förutom i enskilda ärenden via socialtjänsten, har inte ägt rum. Det pågår diskussioner kring situationen även om antalet utsatta är lägre än för Uppsalas del.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) fick i mars i år ett politiskt uppdrag som innebär en kartläggning av situationen i landets kommuner gällande migranter från EU samt vad andra myndigheter gör i frågan. Syftet är att åstadkomma någon form av rekommendationer/handlingsplan till kommunerna som utgår från gällande lagstiftning och goda erfarenheter. Det planeras vara klart till den 12 juni 2013.

Länsstyrelsen i Stockholm fick i april 2013 utökat mandat av regeringen att nationellt utveckla och effektivisera samordning och samverkan mot människohandel för alla ändamål. Bakgrunden var att löpande information indikerar att gruppen EU-medborgare som kan befaras vara utsatta för någon form av exploatering är ökande. Syftet var att så långt det är möjligt utreda vem som bär ansvar för vad, samt visa på behov och lämpliga insatser.

Av rapporten "Utsatta EU-medborgare I Sverige – lägesrapport ur ett människohandelperspektiv" (Rapport 2014:10) framgår bland annat att utsatta EU-medborgare finns i stort sett över hela landet, i alla län och i både stora, mellanstora och små kommuner. De utsatta EU-medborgarna kommer övervägande från Rumänien och Bulgarien. Vissa län har haft specifika problem då det har varit många EU-medborgare som bott inom samma område under en längre tid utan tillgång till toalett, dusch, tvättmöjligheter och sophämtning med mera.

Det framgår av rapporten att kommuner gör olika bedömningar kring rätten till ekonomiskt bistånd och nödprövningen kring denna. Vissa kommuner kommer över huvud taget inte i kontakt med gruppen EU-medborgare medan andra kommuner arbetar uppsökande mot gruppen och har en vidare tolkning av lagstiftningen genom att bevilja hemresor, matpengar med mera. Frågan är komplex och i vissa ärenden är det många myndigheter som behöver samverka genom multidisciplinära insatser.

Länsstyrelsen har med sin rapport bland annat funnit behov att förtydliga EU-medborgares rättigheter och skyldigheter samt vilket ansvar berörda myndigheter har och utveckla ett metodstöd för socialtjänsten när det gäller utredningar som rör minderåriga EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige.

Erfarenheter från Uppsalas akuta boendeplatser under februari och mars 2014 har bland annat beskrivits i rapporter från såväl Stadsmissionen i Uppsala som av Livets ords förening Hjälp till behövande (**bilaga 2 och 3**). Sammanfattningsvis kan sägas att båda aktörerna vittnar om

tacksamma besökare med stark familjesammanhållning. Våra ideella aktörer beskriver EU-medborgarna som fattiga romer från Rumänien, många kan varken läsa eller skriva så behovet av romani chib- eller rumänsk tolk har varit stort och betydelsefullt. Endast två familjer med totalt tre barn har varit aktuella i boendet på Torkelsgatan. Alla platser har utnyttjats till fullo, i Ribbingebäck utökades antalet platser från 15 till ca 25 och Torkelsgatans utnyttjande var fullt utifrån de tillstånd som gavs under hand. EU-medborgarnas hälsa har varit dålig, de har exempelvis haft hjärtproblem, njurstensproblem, gynekologiska problem och problem med tänder.

Utsatta EU-medborgarna har möjlighet att få akut sjukvård av landstinget och det finns uppgifter om att en privat tandläkare i Uppsala ger dem viss tandvård gratis.

Förslag till åtgärder

Akuta boendeplatser

Antalet EU- och eventuellt även tredjelandsmedborgare förväntas öka och nästa vinter kommer EU-medborgare åter att befinna sig i en situation att inte ha bostad i nattkylan. Mot beskriven bakgrund samt de erfarenheter Uppsala kommun idag har av målgruppens behov och situation föreslås att ideell sektor ombeds driva akuta boenden om totalt 40 platser. Utifrån att vintrars längd och vinterkyla varierar år från år är det lämpligt att, främst i likhet med Göteborg, förlänga tiden för tillgänglighet av sängplatser jämfört med vintern 2013-2014. För vinterperioden 2014-2015 föreslås en förlängning att gälla under perioden 15 oktober 2014 till 15 april 2015. Vad gäller akut boende för barnfamiljer föreslås att detta behov ges efter individuell prövning av socialtjänsten.

Familjecentrerat arbete

För att utsatta barn inte ska behöva tillbringa sin tid på våra gator samt ges en meningsfull och lämplig lekmiljö föreslås att uppdrag ges till socialnämnden för barn och unga att teckna avtal angående familjecentrerat arbete (familjecentral). Utsatta EU-medborgares barn kan på så vis erbjudas plats i befintlig verksamhet. Det familjecentrerade arbetet sker i samarbete med landstinget (mödravårds- och barnavårdscentraler) och på så vis finns tillgång till sjukvårdsutbildad personal.

Dagcenter

Ett centralt beläget dagcenter föreslås. På centret bör basbehov, som enklare frukost och lunch samt möjligheter att tvätta sina kläder och duscha erbjudas. Det är också förenligt med akuta stödinsatser som alla socialt utsatta personer i Uppsala kommun föreslås ha rätt till. Förutom basbehoven bör information om EU-medborgares rättigheter och skyldigheter ges på olika språk, bland annat om deras möjligheter till vård samt erbjuda möjlighet att låna dator.

Centrets inriktning ska vara att få människor att kunna försörja sig genom arbete. Dessa personer har kommit till Sverige för att förtjäna sitt uppehälle och dagcentret ska fungera som länk till myndigheter såsom arbetsförmedlingen och genom aktiviteter underlätta möjligheterna till arbete.

Öppettider föreslås vara dagtid måndag till fredag. I övrigt står det ideell sektor fritt att via ideellt arbete fylla centret med aktiviteter såsom språkutbildningar eller nätverksskapande aktiviteter.

Det finns skäl att pröva dessa aktiviteter under ett så kallat utvecklingsår, anledningen är att målgruppen och därmed också behoven kan komma att förändras under hand, så har skett i både Stockholm och Göteborg. Det finns även skäl att för eventuellt framtida insatser invänta de rekommendationer eller handlingsplan som SKL nu arbetar fram. Det pågår också samtal både på nationell och EU-nivå angående rumänska romers situation vilka kan påverka såväl behov som förutsättningar för kommande stöd.

Åtgärderna är beroende av ändamålsenliga och godkända lokaler vilket påverkar möjligt startdatum för såväl härbärgen/akuta nattplatser som dagcenter.

Ett nära samarbete med ideell sektor är nödvändigt då många EU- och tredjelandsmedborgare inte vågar ta kontakt med myndigheterna. De ideella organisationer/föreningar som deltagit i vinterns aktiviteter har visat en mycket god vilja och kompetens att driva de akuta boendena. De är också de som idag besitter den praktiska erfarenheten och förtroendet från målgruppen. Därför föreslås att kommunstyrelsen ger nämnden för hälsa och omsorg i uppdrag att bjuda in ideell sektor och tillsammans utforma såväl härbärgen som dagcenter och finna lämplig lösning för driften av verksamheterna.

Nämnden för hälsa och omsorg får slutligen i uppdrag att också följa upp verksamheten och till kommunstyrelsen redovisa utvecklingsårets resultat och erfarenheter.

Möjligheter att ansöka om medel ur Europeiska socialfonden (ESF) finns inte i nuläget. Arbetet med att ta fram ett nationellt program är precis avslutat. Nu återstår arbete med att utforma regional handlingsplan. Insatser ska ha tydligt fokus på arbetslinjen och de första utlysningarna kommer tidigast först runt årsskiftet 2014-2015. ESF- medel är således inte tillämpliga då Uppsala kommuns akuta insatser för vintern 2014-2015 behöver påbörjas redan under innevarande år. För eventuella insatser efter det så kallade utvecklingsåret föreslås att utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att ansöka om medel från exempelvis Europeiska socialfonden.

Ekonomiska konsekvenser

Det är i dagsläget svårt att göra en närmare uppskattning av kostnaderna för ovanstående förslag. I det fortsatta arbetet i samråd med idéell sektor kommer detta att preciseras. Här föreslås att för åtgärderna under år 2014 reserveras 1 200 000 kr ur kommunstyrelsens medel för samverkanslösningar, fördelat med 600 000 kr för boende och 600 000 kr för dagcenter.

För år 2015 föreslås att 1 200 000 kronor får ingå i den omarbetning av IVE 2015-2018 som är en konsekvens av förslaget till förändrad nämndorganisation.

Kommunledningskontoret

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Jan Holmlund
Tf direktör

Kontoret för hälsa, vård och omsorg

Tomas Odin
Tf direktör

Handläggare
Lagerkvist Monika

Datum
2014-02-04

Diarienummer
KSN-2014-0127

Kommunstyrelsen

Ansökan om samverkansmedel till planering av Cross-Road i Uppsala

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att avslå Uppsala Stadsmission ansökan om bidrag för projektering av en öppen verksamhet för hemlösa EU-medborgare,

att ge kommunledningskontoret i uppdrag att tillsammans med berörda kontor utreda och belysa kommunens ansvar för såväl information som tillfälliga hjälpinsatser gentemot socialt utsatta EU-medborgare, samt

att besvara ansökan enligt **bilaga 1**.

Ärendet

Uppsala Stadsmission har den 27 januari 2014 inkommit med en ansökan om projektmedel om 72 000 kronor för att projektera en öppen verksamhet för EU-medborgare som vistas i Uppsala samt tredjelandsmedborgare med permanent uppehållstillstånd i annat EU-land. Det är individer som uppehåller sig i Uppsala och är hemlösa och/eller arbetssökande och saknar egen försörjning som åsyftas (**bilaga 2**).

Stadsmissionen föreslår ett innehåll som liknar det upplägg som finns för sk crossroads i andra svenska städer; det vill säga att erbjuda stöd som mat, värme och kläder samt information och rådgivning för att individen ska kunna fatta beslut om att fortsätta försöka etablera sig i Uppsala alternativt om hemvändande.

Förstudien handlar om att samla in information från andra städers erfarenheter och i samarbete med aktiva organisationer och Uppsala kommun koordinera och ge förslag på bland annat metod och bemanning.

Föredragning

Behov av övernattnings och någon form av dagcentral för migrerande EU-medborgare i Uppsala har uppmärksammats av såväl kommunen som den idéburna sektorn. För att bistå de mest utsatta och klara den mest akuta situationen under denna vinter har två projekt om härbärgen med dusch- och tvättmöjligheter beviljats medel.

I Stockholm bedriver Stockholms Stadsmission i samarbete med Arbetsförmedlingen, Europeiska Socialfonden, Frälsningsarmén och Stockholms stad mfl en råd- och stödverksamhet för människor från andra EU-länder som lever i fattigdom eller hemlöshet i Stockholm sedan 2011. Verksamheten kallas Crossroads.

Verksamheten erbjuder basbehovsstöd, information om EU-migranternas rättigheter och skyldigheter, kompetenshöjande insatser och förmedling av kontakt till andra organisationer, myndigheter och företag. Där arbetar både personal och frivilliga och förutom ovanstående erbjuds även fotterapi och service av frisör och jurister mm.

Göteborg har valt ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) mellan stadens Sociala resursförvaltning, Bräcke Diakoni, Frälsningsarmén och Göteborgs kyrkliga Stadsmission. Överenskommelsen rör insatser till migrerande EU-medborgare under vintern 2013-2014. De erbjuder övernattningsplatser och dagcentral. På dagcentralen erbjuds de besökande kaffe, smörgåsar och lunch till lågt pris samt möjlighet att duscha och tvätta kläder.

I Linköping har Stadsmissionen av kommunen fått i uppdrag att undersöka behovet av insatser för att senare ta ställning till fortsatta aktiviteter. Uppdraget gäller under ett halvår och innebär dessutom en del aktiviteter. De driver också ett härbärge i staden och har hittills ingen erfarenhet av barn i sammanhanget.

Ovanstående information kan sammanfatta situationen i Sverige för hemlösa EU-medborgare, det vill säga det görs insatser efter lokala förutsättningar och erfarenheter. Situationen är relativt ny och samarbeten och insatser formas efter de behov som respektive stad har, utifrån den kunskap kommunen och ideell sektor har idag. Det är dock värdefullt att samla andras erfarenheter för att finna lämpliga insatser för Uppsalas del.

Sedan något eller några år har ekonomiskt utsatta EU-medborgare sökt sig till Uppsala och antalet har, enligt exempelvis Stadsmission i Uppsala, ökat det senaste året. Det finns ingen information som tyder på att antalet framöver ska minska varför EU-migranternas utsatta situation kan komma att bestå. Ärendet har varit föremål för en gemensam beredning och förslaget är att kommunledningskontoret ges uppdraget att tillsammans med kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknads samt kontoret för hälsa, vård och omsorg, utreda och belysa såväl kommunens ansvar för information som för akuta hjälpinsatser. I uppdraget ingår samverkan med ideell sektor kring behov, erfarenheter och idéer. Utredningens syfte är att utgöra ett underlag för beslut om eventuellt kommande insatser.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att kommunstyrelsen avslå Stadsmissionens ansökan.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningsarbetet sker inom ordinarie budget.

Kommunledningskontoret

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Jan Holmlund
Tf direktör

Kontoret för hälsa, vård och omsorg

Inga-Lill Björklund
Direktör

Rapport från akutboendet på Ribbingebäck

2014-04-02

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink. 2014 -04- 23	
Diariernr. KSN-2014-0107	
15	Aktbil. 6

1. Inledning och bakgrund
2. Rapport från boendet på Ribbingebäck
3. Tankar om framtida projekt
4. Ekonomisk redovisning
5. Sammanfattning

Rapporten skriven av:

Jan Blom

jan.blom@livetsord.se

Ansvarig för Livets Ord sociala arbete

Eva Moberg

eva.moberg@livetsord.se

Projektledare

Marianne och Åke Ekman

Värdar för de boende på Ribbingebäck

1. Inledning och bakgrund

I slutet av 2013 väcktes frågan om hur Uppsala stad skulle bemöta och hjälpa hemlösa EU migranter och de som tigger på gatorna. Frågan fick mycket uppmärksamhet i media. I samband med detta kallades kyrkor och organisationer, kommunala politiker och tjänstemän samman för en hearing. I detta möte diskuterades olika typer av akutinsatser och lösningar. Man kom gemensamt fram till förslaget att Stadsmissionen skulle kunna ta ett ansvar för barnfamiljer och vi (Livets Ords sociala arbete) skulle kunna ta ett ansvar för vuxna. Detta under förutsättningen att kommunen fanns med som samarbetspart och bistod med pengar och rådgivning i specifika sociala ärenden.

De berörda är främst Romer från Rumänien som ute i Europa är en mycket utsatt och förföljd folkgrupp. Trycket hade ökat på kyrkor och ideella organisationer som regelbundet möter dessa människor och dagligen måste ta beslut om vilken hjälp man ska ge. Mat, pengar, bensin till bilar, sjukvård, mänsklig värme och omsorg, ja listan kan göras lång. I många fall så hänvisar socialtjänst och kommunala instanser till just dessa öppna mötesplatser som drivs av kyrkor och ideella organisationer.

Fördomarna som man möter ute i samhället idag är något jag i många fall skäms över. Man ser inte hela bilden och väljer att rida vidare på den våg av förakt och fördomsfullhet som sveper fram. En av fördomarna som har med synen att allt har med ligor att göra är direkt felaktig. I de allra flesta fallen är "ligorna" deras egna familjemedlemmar som på olika sätt hjälps åt, både unga och gamla. Det finns inget utnyttjande i detta utan man samverkar för att på bästa sätt få ihop till sin överlevnad. I betraktarens ögon så växer bilden fram av en "maffiaboss" som åker runt och placerar ut tiggare och sen samlar in pengar. Visst finns det avarter och missbruk, det finns det inom alla kulturer och i alla samhällen.

Nu när projektet är avslutat så känner vi en stor tacksamhet för möjligheten att ha fått möta dessa varma och fina människor. De förtjänar verkligen att mötas med respekt och värdighet. De vi haft på vårt boende har ständigt uttryckt stor uppskattning för all hjälp de fått. För oss har det också varit ett möte med en av de åsidosatta och förföljda folkgrupperna i Europa.

Tankar kring beslutsprocessen

Efter hearingen så uppstod ett vacuum och brist på kommunikation och kanske från vår sida brist på förståelse i beslutsprocessen. Det gjorde att vi förlorade dyrbar tid där vi väntade på besked och tillvägagångssätt. Jag kallade mig själv till ett möte med en tjänsteman där vi gick igenom en förklaring till min ansökan. Därefter så fick jag efter ytterligare en tid informationen om att en "skarp" ansökan skulle skrivas. Dessa ansökningar skulle sedan upp till beslut i kommunstyrelsen. Här menar jag att man borde kunnat välja en annan väg för att påskynda beslutsprocessen. Mer adekvat och handfast hjälp borde ha ställts till organisationernas förfogande i hjälpen att författa en ansökan om samarbetsbidraget... Känslan av detta är att man som ideell utförare av ett uppdrag som man uppfattat kommer från politiker och kommunala tjänstemän är att man bollas fram och tillbaka mellan olika uppdragsstrateger och beslutande tjänstemän.

Tvätten

Vi tvättar sängkläder och handdukar. Gästerna erbjöds att själva tvätta sina kläder i den nya tvättstugan, under Lillstugan, som ställts i ordning för gästerna. Gästerna hade tillgång till nytvättade sängkläder och handdukar och fick byta själva så ofta de själva önskade. Vi arbetade ungefär 1-2 timmar per dag med tvättning av sängkläder och handdukar.

Tiderna

De flesta åker iväg mellan 7.30 och 8.30 på morgonen och kommer tillbaka mellan 18.30 och 20.00 på kvällen måndag till lördag. Tiderna har inte varit något problem. I början gällde att alla måste lämna huset senast 9.00 på söndagar. Så småningom ändrade vi så att den som ville stanna i huset hela söndagen fick göra det. Vi tycker att det blev bra att vi inte behövde jaga ut gästerna på söndagarna. När vi lärt känna gruppen lite såg vi att det inte skulle vara så stor risk att lämna gästerna ensamma på Ribbingebäck några timmar. Vi behöver alla en vilodag i veckan.

Språket

Språket är nog det största problemet vi stött på. Gästernas kunskap i svenska är i princip obefintlig. Några kan en del spanska och några kan en del engelska. Ibland har det saknats engelsktalande och då är det svårt. Språket är naturligtvis viktigt när vi eller gästerna behöver informera om något. Vi vet att vi kan ringa till någon tolk och det har vi utnyttjat en del. Sen är ju språket också en jättestor begränsning när det gäller att bygga relationer med gästerna. Vi skulle så gärna velat lära känna dem mycket mer, hur de har det i Rumänien, hur deras familjesituation är, hur deras hälsa är, hur deras tro är, vilka planer och drömmar de har och så vidare.

Hälsa och sjukvård

Ett stort behov som ofta dök upp har med deras hälsa att göra. Flera av våra gäster var sjuka och livet på gatan tär hårt på deras fysiska hälsa. Vi fick vid flera tillfällen hjälpa dem att uppsöka läkarvård. Här hade vi önskat en tydligare kommunikation med vad som gäller. Vad är dessa migranternas rättigheter när det gäller exempelvis sjukvård. Vissa tog vi till den öppna mottagningen för hemlösa andra direkt till akuten eller vårdcentral. Bemötandet vid de olika sjukvårdsinrättningarna var överlag mycket god. Flera av de som kommer är också äldre och mycket utsatta och svaga rent fysiskt. Detta väcker en del frågor då vissa som kommer är allvarligt sjuka. Vad skulle hända om någon avled, antingen på gatan eller i något av akutboendet? Vilka har då ansvaret och vem griper in och tar tag i allt praktiskt vid ett sådant tillfälle. Tack och lov så skedde inget sådant, men det kan vara viktigt att ha i beräkningarna då detta säkert är en situation vi kommer att möta förr eller senare.

2. Rapport från boendet på Ribbingebäck

Den 10 februari öppnade vi vår församlingsgård för hemlösa EU migranter. Från första dagen har vi haft fullt på boendet. Vi satte från början gränsen vid 15 personer men upptäckte ganska snart att det var otillräckligt då trycket var väldigt stort. Vi beslöt därför att i princip ta emot alla som behövde tak över huvudet. Det gjorde att vi i vissa perioder hade ända upp till 25 boende.

Vi har haft gäster 49 nätter. Totalt har det blivit 917 gästnätter. I medeltal har det varit 19 gäster per natt. Som mest har det varit 25 gäster.

Huset som användes till boendet har totalt 12 gästrum med sammanlagt 36 bäddar. Antalet bäddar per rum varierar från 1 till 5. Vi använde ett enkelrum som lager för sängkläder, handdukar och städmaterial. Gästerna har alltså disponerat 11 gästrum med sammanlagt 35 bäddar. Det finns tre toaletter och två duschrum i huset samt kök och dagrum.

Generellt så har allt flutit på utan större problem. Vi har dock haft några incidenter som vi var tvungna att ta tag i. Det ena var att vi upptäckte att de slängt kläder i en av våra sopcontainers. Kläder som vänliga människor skänkt till Stadmissionen. En annan händelse är en stöld av diesel hos grannen i Ribbingebäck som har en stor bondgård. Vi agerade kraftfullt på detta och markerade att vi inte på något vis tolererar ett sådant beteende. Vi vill också påpeka att de flesta av dem blev själva ledsna över ett sådant beteende. De vi tror var skyldiga avlägsnade sig självmant från boendet efter tillrättavisning.

Alla våra boende har varit väldigt duktiga på att följa de anvisningar de fått och hela tiden visat stor tacksamhet och hänsyn.

Transporterna

I början hade ett fåtal av gästerna bil. De som inte åkte bil tog bussen från Järlåsa till Uppsala på morgon och åter på kvällen. Vi skjutsade till och från Järlåsa morgon och kväll, ibland upp till tre vändor på morgonen och tre vändor på kvällen. Efterhand skaffade gästerna fler bilar så under mars har vi inte skjutsat en enda gång till Järlåsa.

När vi tog upp resandet med gästerna fick vi lite inblick i deras sätt att tänka och hur de ser på familjen. Vi tyckte att de som hade bil kunde ta med passagerare så att bilarna fylldes så att vi inte behövde köra så mycket och så att bussbiljetterna räckte lite längre. Det vi kom fram till var att man hjälps åt inom familjerna men att det är en helt annan sak att hjälpa någon utanför den egna familjen med skjuts. Det verkade vara så att det kostade 250 kr att åka till och från Uppsala med någon som inte tillhörde den egna familjen. Det motsvarar kanske deras dagsförtjänst och det fick naturligtvis till följd att den som inte kunde åka bil med någon släkting hellre åkte buss.

Maten

Ganska snart lärde vi oss om deras matvanor och kunde anpassa inköpen efter behoven. En produkt som avviker markant från svenska matvanor är polenta (mald majs). Andra populära produkter är potatis, lök, morötter, korv, kassler, ägg, köttbullar, bacon, fläskkött, bitsocker, ketchup, mjölk, bröd, kaffe och te. Allt bröd ska vara vitt.

En period köpte gästerna med en hel del mat själva men så har det inte varit på slutet. Det är nog så att flera av gästerna inte är vana vid svensk köksutrustning som till exempel el-spis, köksfläkt och diskbänk med avlopp. Flera kastruller blev kraftigt brända vilket kan bero på att gästerna kör på högsta värme. En gång när vi var i deras kök var alla plattor plus ugnen på full värme trots att bara en platta användes. Vidare är förbrukningen av diskmedel och andra rengöringsmedel mycket stor med svenska mått mätt. Förbrukningen av matolja ligger på en liter per dag. När vi insåg det förstod vi att det är uppenbar risk för att stora mängder matolja från matlagningen hamnar i avloppet från diskbänken.

3. Tankar om framtida projekt

Något av de allra viktigaste i detta läge är att fortsätta jobba preventivt och se framåt. Hur kommer nästa vinter att se ut och hur löser vi utmaningarna med allt detta på längre sikt? Här bör vi tänka både politiskt, socialt och väldigt praktiskt. Låt oss inte lägga detta till handlingarna för att nästa vinter vakna upp inför ytterligare en "akut" situation. Nu har vi alla möjligheter att med de erfarenheter och kunskap vi gemensamt har göra något riktigt bra.

Samarbete

En viktig ingrediens i det löpande arbetet samt kommande projekt och insatser är ett brett samarbete. Vad som varit en oerhörd styrka i den insats som gjorts är just detta. Det politiska, kommunala och ideella samarbetet är det som skapar en framgångsrik åtgärd. Skepsisen inför myndigheter bland den berörda gruppen är stor. Man är rädd att förlora sina barn och bli hunsade av en stark myndighetsapparat. Att då komma som ideell organisation och i vårt fall som kyrka är ibland den enda vägen. Jag vill berömma alla inblandade ideella krafter. Stadsmissionen med sin fantastiska personal, Korskyrkan med sitt starka engagemang och alla enskilda som gett av sin tid och sin mänskliga värme. Här tycker jag Uppsala som stad visat på god vilja att gripa in när människor lider nöd.

Crossroads

Jag tror på konceptet med en samlingsplats där man ger råd, hjälp och förebygger akuta situationer. Att snabbt kunna få en tydlig bild av vilken genomströmning som finns och vad behoven är. Då tror jag man också skapar möjligheter för det civila samhället att kliva fram och ge hjälp. Jag tror vi kommer att möta dessa utmaningar om och om igen så länge situationen är som den är ute i EU. Finns möjligheterna och behovet av detta så är vi gärna med och utformar och bygger det i Uppsala. Vi har engagerad personal som själva är Rumäner och kan därmed både språk och kultur.

Hur mycket ska vi hjälpa?

En oerhörd viktig och också svår balansgång är hur mycket vi ska hjälpa. Dessa människor är vuxna individer med ett ansvar för sitt eget liv. Samtidigt så kommer de från fruktansvärda situationer nere i Europa. De lever i djup fattigdom och misär samtidigt som de är offer för förföljelse och förakt på grund av deras etnicitet och kultur. Vad jag menar är att vi har ett allmänmänskligt ansvar att hjälpa de som kommer på bästa sätt. Samtidigt så kan vi inte hjälpa så mycket så att vi sänder fel signaler. Jag tycker man ska erbjuda akuthjälp på en basal nivå. Ett enkelt boende och mat för dagen skulle kunna vara ett komplement till ett Crossroads center.

Kyrkor i samverkan med myndigheter

Vikten av samarbete med kyrkor ska inte underskattas. De allra flesta Romer som kommer har en tydlig kristen tro. De är antingen frikyrkliga, ortodoxa eller katoliker, att då få komma in i en miljö där man också blir accepterad och förstörd utifrån sin tro är viktig. Därför är det också så att många söker hjälpen i olika kyrkor. Det finns en "hemkänsla" där och man vet att man blir bemött som ett trossyskon och inte endast som en främling. Jag tror därför också att kyrkorna i Uppsala spelar en viktig roll i mottagandet, förståelsen och den diakonala hjälpen som vi är så vana att ge till olika grupper.

4. Ekonomisk redovisning

Intäkter

Kommunala bidrag 121300 kr

Kostnader

Uppstartskostnader	12000	(tvättmaskin, sänglinne, köksredskap)
Löner	35193	(fördelat på en 30% och en 50%)
Transport	13810	(bussbiljetter och milersättningar)
Mat	10600	(basvaror för boende)
Boendekostnader	51000	(Förbrukningsel, värme, vatten, slitage)
Övrigt	8000	(sjukvård, medicin, bilrep)

TOTAL KOSTNAD 130603 kr

TOTAL PROJEKT -9303

Anställda för projektet

Eva Moberg	30%
Marianne Ekman	50%

Kvitton och fakturor på alla dessa kostnader kan uppvisas vid behov

5. Sammanfattning

Vi som kyrka och ideell organisation känner en stor tacksamhet till att vi fått vara en part i att hjälpa dessa människor. Vi har fortsatt kontakt med många av dem och de har blivit våra vänner för livet. Det i sig har också sina utmaningar då vänskap också skapar en förhoppning att få hjälp att stanna i Sverige. Där behöver vi sända signaler som är tydliga, det egna ansvaret och skyldigheterna att själv tänka på hela familjens bästa. Samtidigt som vi självklart fortsätter att sträcka ut en hjälpande hand.

Det mest positiva har varit att se den tacksamhet och glädje som gästerna visat. Det har också varit mycket intressant, lärorikt och spännande att få komma i kontakt med en ny kultur, ett annorlunda tänkesätt och ett nytt språk.

Våra erfarenheter i kortfattad form

- Vikten av en aktiv och insatt kontaktperson på kommunal tjänste nivå
- Handfast hjälp vid ansökan om bidrag
- Fortsatt kommunikation och samtal angående kommande projekt
- Behov av akut sjukvård och kontakter inom vårdsektorn
- Att vi är flexibla och inte för fyrkantiga i vårt bemötande av våra gäster
- Alla romer värdesätter familjen oerhört högt. De måste därför få möjligheten att bo tillsammans och hålla ihop
- Vikten av ett brett samarbete mellan olika samhällsfunktioner

Hopp, värdighet och livsglädje för alla i Uppsala!

Uppsala
stadsmission

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink.	2014-04-22
Diar.nr.	KSN - 2014 - 0126
	33 Akbil. 6

Uppsala Kommun
Kommunledningskontoret
Monika Lagerkvist
Vaksalagatan 15
753 75 Uppsala

Rapport – Tillfälligt natthärbärge för hemlösa EU-migranter

Bakgrund

Uppsala Stadsmission liksom flera kyrkor, organisationer och allmänheten har under 2013 påtalat för Uppsala kommun om situationen för hemlösa EU-migranter som vistas i Uppsala. Under år 2013 bildades "Ekumeniska nätverket, med och för romer, för kort- och långsiktigt stöd till romer" av olika samfund och organisationer. Kommunen inbjöd i början av december detta nätverk till ett samråd om situationen för hemlösa EU-migranter som vistas i Uppsala. Vid samrådet föreslogs bland annat att Livets Ord undersöker möjligheten att öppna sin kursgård som natthärbärge för vuxna. Uppsala Stadsmission undersöker möjligheten att i kommunens fastigheter ansvara för natthärbärge för barnfamiljer och höggravida.

Kommunstyrelsen

En ansökan om samarbetsprojekt skrevs efter samråd med kommunens representanter. Kommunstyrelsen fattade beslut den 5 februari 2014 att uppdra till Uppsala Stadsmission att driva ett tillfälligt boende för hemlösa EU-medborgare med minderåriga barn och höggravida, under förutsättning att godkänd lokal fanns tillgänglig. Uppsala kommun ställde fem små lägenheter till förfogande för perioden februari till sista mars.

Beslutet om målgrupp ändrades efter att natthärbärget varit öppet i 2 veckor. Kommunen justerade muntligen beslutet som då kom att omfatta även vuxna personer utan barn.

Fakta om natthärbärget på Torkelsgatan

Den 10 februari 2014 öppnades natthärbärget på Torkelsgatan 19 B. Fem lägenheter i samma trappuppgång. Inga andra hyresgäster fanns kvar i fastigheterna pga. kommande ombyggnation. Lägenheterna hade 2 rum och kök. Fyra av dessa lägenheter användes av gästerna och lägenheten på första våningen blev gemensam, där gästerna fick använda köket för frukost och kvällsmål samt för att äta i matsalen tillsammans med personal. Ett av rummen blev kontor och övernattningsrum för

personal. Tvättmaskiner fanns i källaren. Brandmyndigheten var på plats först samma dag som vi öppnade och på grund av brandsäkerhetsnivån kunde vi ta emot betydligt färre gäster än planerat. Brandmyndigheten beslutade att endast en familj per lägenhet kunde övernatta, 2 vuxna och barn (max 6 personer) eller 2 vuxna per sovrum inom samma familj (max 4 personer per lägenhet).

Öppettider var dagligen från kl. 17:00 till kl 9.30. Gästerna kunde komma in fram till kl. 21:00 vardagar samt senast kl. 23:00 helger. De flesta av gästerna lämnade sina lägenheter redan vid 8-8:30 för att samlas på Mikaelsgården.

Metod

Vår bedömning var att natthärbärgets skulle utrustas så enkelt som möjligt. Kontrasten mellan gästernas vardagsliv och detta tillfälliga härbärke skulle inte bli alltför stor. Struktur och tydlighet var från början mycket viktigt. Varje övernattande skrevs in i en loggbok. Varje familj blev lovad en natt i taget för att vi skulle ha möjlighet att prioritera barnfamiljerna. Vi behövde aldrig säga nej till någon barnfamilj. Vuxna gäster kunde stanna 5 nätter i taget med undantag för särskilda omständigheter såsom sjukdom. Efter dessa 5 nätter försökte vi hitta andra gäster för att göra ett byte, annars stannade de gamla gästerna kvar. Barnfamiljerna var kvar på natthärbärgets under hela perioden.

Tanken från början var att skriva all information om regler på Rumänska eller Romani, men vi insåg att många av gästerna varken kunde skriva eller läsa. Vi har haft nödvändig hjälp av två tolkar som tolkar Romani. Även tolk på Rumänska hade behövts. Tolkarna spelar en oerhört viktig roll för samarbete med målgruppen för att undvika missförstånd.

Varje familj har haft ansvar för att laga mat och städa. Hantering av kläder och skräp har krävt sin logistik.

För att undvika problem vid den dagliga öppningen kl. 17 valde vi att ge besked på morgonen till den familj som önskade bo kvar om de kunde bo kvar eller inte.

Statistik och beläggning

Antalet övernattningar blev totalt 566. Totala antalet enskilda individer har uppgått till 28 (10 kvinnor, 18 män) under hela perioden, varav två familjer med totalt 3 barn, (en nyfödd bebis, en 4-åring samt en 15-åring), tre gravida kvinnor, i andra, femte samt åttonde månaden. De första två veckorna hade vi bara ett par (en höggravid kvinna och hennes make) boende på härbärgets. Kvinnan födde barnet under tiden familjen bodde på härbärgets.

Uppsökande fältarbete gjordes i Uppsalas olika stadsdelar samt på Mikaelsgården för att hitta fler höggravida och barnfamiljer, men hittade inga. Vi hade hört att det skulle finnas någon barnfamilj till men att de inte ville träda fram pga. rädslan för myndigheter. Förfrågningar fanns från ytterligare tre familjer med barn men de kom inte. Dock var efterfrågan om sängplatser från vuxna betydande men våra platser gällde barnfamiljer. Efter ett nytt beslut från kommunen om att vi även kunde ta emot

vuxna personer hade vi full beläggning på natthärbärgets fram till den sista mars. Förutsättningen var att barnfamiljer och gravida skulle ha företräde.

Målgruppen

Vi har endast haft Romer från Rumänien. De allra flesta har kommit från nordöstra Rumänien, byn Valea Seaca (3500 invånare, 35 % Romer enligt statistik från Wikipedia, 2011) samt staden Bacau som ligger i samma region. Gruppen talar i första hand Rumänska men även Romani (alla pratar dock inte romani). Många kunde prata viss spanska och/eller italienska.

Målgruppens behov och situation

Målgruppens hälsosituation har genomgående varit dålig. Gästerna har haft hjärtproblem (en person blev inlagd på sjukhuset pga. misstänkt hjärtinfarkt), njurstensproblem, gynekologiska problem samt allmänt dålig kondition och problem med tänder. Några av gästerna har uppsökt vård på Akademiska sjukhuset och några har uppsökt husläkaren för hemlösa. Vi har även haft kontakt med en privat tandläkare i Gränby centrum som erbjudit gratis tandundersökning samt utdrag av tänder.

Gruppen har berättat för oss att de kommer till Sverige pga. fattigdomen i deras hemland Rumänien. Dåliga bostäder i form av spartanska baracker som släpper igenom regn, ingen el eller vatten och arbetslösheten är levnadsförhållandena som tvingar de att söka sig till andra länder. Barnen går inte alltid i skolan, ofta då de inte har råd med skolmaterial som måste bekostas av familjerna själva. Ett annat stort problem är målgruppens diskriminering i hemlandet. Pga. den utsatta situationen kommer de till Sverige för att hitta olika vägar att försörja sig på. De tigger, spelar musik och samlar burkar. Pengarna skickas till den kvarboende familjen i Rumänien och de flesta har lämnat barnen i hemlandet, oftast hos släktingar och vänner. Många åker flera gånger per år fram och tillbaka mellan Rumänien och Sverige. Många av gästerna har efterfrågat jobb men chanserna är ganska små. De flesta i gruppen säger att tigger i Sverige, även under vintertid och sova i bilar, fortfarande är bättre än förhållandena i Rumänien.

De flesta i målgruppen har varit i andra länder innan de kommit till Sverige t.ex. Spanien, Italien, Tyskland, Frankrike och Norge, antingen arbetat där eller för att tigger. En person har berättat att hennes familj fick låna 1000 euro för att ta sig till Sverige från Rumänien, och att skulden ökar för varje månad.

Medarbetare

Bemanningen på härbärgets bestod av en samordnare på heltid som arbetade dagtid och vissa nätter. Därutöver två ytterligare medarbetare som enbart arbetade natt. Personalen började vid 16:00 samt avslutade kl 10 dagen efter (sovande jour på plats under natten). Under natten fanns endast en personal på plats. Samordnarens arbetstid behövde vara flexibel vilket betydde dagtid, kvällstid och vissa nätter.

Dessutom hade vi tillgång till två medarbetare från Uppsala kommun projektet Romané Bucá. De blev "kultur- och språktolkar" kvällar och morgnar på natthärbärgets, Mikaelsgården och vid sjukvårdsbesök och andra myndighetskontakter. Utan dessa medarbetare hade projektet varit svårt att genomföra.

Eftersom intresset från allmänheten var stort kunde vi rekrytera och snabbutbilda en grupp volontärer. Volontärerna behövdes som mest på kvällarna.

Både personal och volontärer engagerade sig på dagtid att följa med till sjukhus, tandläkare, läkare m fl. platser.

Samverkan

Ett natthärbärke för målgruppen skulle inte ha fungerat utan att en öppen träffpunkt fanns som utgångspunkt under dagtid. Mikaelsgården har blivit denna träffpunkt sedan några år tillbaka. Där gavs information om natthärbärgena tillsammans med Livets ord. Medarbetare från projektet Romané Bucá fanns också med. Det var under dagtid som mycket kunde redas ut och fångas upp.

En liten samarbetsgrupp skapades snabbt mellan föreståndare Mikaelsgården, samordnare från båda natthärbärgena samt en av tolkarna. Utbyte av erfarenheter, planering av vilka som bor på natthärbärgena, kulturförståelse, regler att hålla mm blev aktuella ärenden.

Samverkan med kommunen började efter mötet i december osäkert och med många oklarheter. Vem skulle göra vad och när, med vem skulle olika frågor hanteras. Vi visste inte förrän en bit in i januari att det förväntades att vi skulle göra en ansökan. Vi trodde vi skulle få ett uppdrag. Samordningen mellan kommunens fastighetsförvaltning och nämnder samt mellan politiker och tjänstemän fanns inte, ibland kom olika uppgifter. Så snart vi kom i gång blev det tydligt att vi fick en tjänstekvinna att kommunicera med. Vi har haft regelbundna möten, telefon- och mailkontakter under dessa månader. Alla frågor har snabbt retts ut och vi har fått tydliga svar. Samarbetet har varit nödvändigt och fungerat utmärkt.

Allmänhetens synsätt

Våra erfarenheter visar att det finns positiv och negativ syn på EU-migranter främst Romer som allmänheten möter i det offentliga rummet. Många har velat hjälpa till på olika sätt och oroar sig för hur det ska gå med gästerna efter stängningen av natthärbärgen.

Några av våra gäster har berättat om sina erfarenheter med allmänheten när de sitter ute och tigger. De säger att det händer att det kommer folk fram till dem och säger att de inte ska sitta där och tigga och att de borde åka tillbaka till sitt hemland.

– "De förstår inte att det finns en livshistoria bakom oss alla som sitter här och tigger", säger en av kvinnorna.

Några personer har ringt och klagat på biltrafiken runt härbärgen och att bilar stått felparkerade. Vi vet att en och ibland två bilar har funnits parkerade varav en var felparkerad vid ett tillfälle. Bostadsbolaget hotade med avhysning av härbärgen om vi inte fick ordning på bilarna. Men efter information till de som hade de få aktuella bilarna blev det inte fler felparkeringar.

Media

Natthärbärgets har väckt stor uppmärksamhet i både tv, radio samt tidningar främst lokalt och involverade medarbetare inom Uppsala Stadsmission har medverkat i flera intervjuer under de 7 veckorna som natthärbärget varit öppet. Vår kommunikator har haft huvudansvaret för kontakterna med media. Vi har försökt att balansera detta intresse med så mycket öppenhet som möjligt.

Ekonomi

Något ekonomiskt resultat finns ännu inte av dessa två månaders verksamhet. Några tendenser. Personalkostnader har blivit något högre än budgeterat. Trots detta är inga tolkkostnader inräknade. Kostnader för utrustning och telefoni är lägre än budget. Detsamma gäller även livsmedelskostnad pga. att färre personer kunde övernatta än vad vi hade beräknat utifrån.

Erfarenheter och sammanfattning

Våra erfarenheter med de boende har varit övervägande positiv. Det har fungerat väldigt bra, gruppen har för det mesta haft ganska lätt att rätta sig efter våra regler. De har uttryckt stor tacksamhet över att ha fått möjligheten att vistas på natthärbärgets. Målgruppen har skött sig helt själva med stöd av personalen och har haft hand om städning, tillredning av mat och tvätt. Det har varit viktigt att personalen funnits på plats för att sätta gränserna och se till att reglerna följs. Det har fungerat bra med lokalerna i trapphuset samt att ha en bas för måltider.

Behövs rutinerade medarbetare med förmåga att arbeta med människor med erfarenhet av fattigdom som vi inte ser och även med allmänheten som åsikter om gruppens förehavanden. Vi upplevde att det lätt blev katastrofkänslor som snabbt behövdes tas tag i. Nödvändigt med kultur- och språkkompetens bland medarbetarna särskilt eftersom analfabetism var genomgående även bland de unga.

Våra farhågor beträffande svårigheten att nå barnfamiljerna besannades delvis. Mycket rädsor för myndigheter men också att det var relativt få barnfamiljer på plats under vintern.

Stängningen var svår för gästerna med mycket oro om kommande natt och framtiden. Planeringen som gjordes fungerade inte fullt ut. Flera familjer lämnade allt de ägde på natthärbärgets stängningsdagen men efter fältarbete på stan med tolkar så kom de och hämtade sina saker. För barnfamiljerna lyckades vi hitta privatpersoner som gav husrum under kortare period.

Inför framtiden

Så länge inga radikala förbättringar sker i främst Rumänien för Romernas situation är sannolikheten mycket stor att allt fler personer fortsätter söka sig till Norden. Några viktiga punkter inför framtiden:

- Ett enkelt natthärbärke som ger möjlighet för familjer att bo tillsammans. Mycket enkelt utrustat .behovet är minst ca 40 sängplatser.
- Öppetperioden bör vara minst 1 november – 30 april. Stängt under dagtid.

- En öppen mötesplats på dagtid är en förutsättning där samordnaren får kontakt med dem som önskar bo på natthärbärgen.
- Natthärbärgen måste vara godkänt av Brandmyndigheter i god tid innan start.
- Personal rekryteras i god tid. Om antalet bäddar ökar och beroende på omgivningen kan personalen behöva vara två personer under natten.

Uppsala den 14 april 2014

Jasmina Merdan
Samordnare

Margaretha S Paras
Verksamhetschef

Jasmina.merdan@uppsalastadsmission.se
margaretha.s.paras@uppsalastadsmission.se